



Universiteit
Leiden
The Netherlands

Huur en verhuur van bedrijfsruimte

Kerpestein, Govert M.

Citation

Kerpestein, G. M. (2005, June 22). *Huur en verhuur van bedrijfsruimte*. Sdu Uitgevers, Den Haag. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3734>

Version: Corrected Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3734>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).



Huur en verhuur van bedrijfsruimte

Huur en verhuur van bedrijfsruimte

Proefschrift

ter verkrijging van
de graad van Doctor aan de Universiteit Leiden,
op gezag van de Rector Magnificus Dr. D. D. Breimer,
hoogleraar in de faculteit der Wiskunde en
Natuurwetenschappen en die der Geneeskunde,
volgens besluit van het College voor Promoties
te verdedigen op woensdag 22 juni 2005
klokke 16.15 uur

door

Govert Matthias Kerpestein

geboren te Vlissingen
in 1964

Amsterdam, 2005

Promotiecommissie:

Promotor: Prof. mr. Jac. Hijma

Referent: Prof. mr. W. M. Kleijn

Overige leden: Prof. mr. P. Abas (Universiteit van Amsterdam)
Prof. mr. J. M. Hebly
Prof. mr. A. W. Jongbloed (Universiteit Utrecht)
Prof. mr. F. T. Oldenhuis (Rijksuniversiteit Groningen)
Prof. mr. H. J. Snijders

Van dit proefschrift verschijnt een handelseditie bij Sdu Uitgevers met de titel *Huurrecht Bedrijfsruimte* (2^e, herziene druk).

Productie: Hilarius Publicaties, Leiden

© G. M. Kerpestein, Amsterdam 2005

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de auteur te wenden.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system of any nature, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior written permission of the author.

Inhoud

Afkortingenlijst / 13

Algemene inleiding / 15

Woord vooraf / 15

Doel van onderzoek / 15

Afbakening van het onderzoek / 18

Rechtsvergelijking / 18

1 Een systematische oriëntatie / 21

1.1 De inbedding van het nieuwe huurrecht in het Burgerlijk Wetboek / 21

1.2 Van dwingend recht naar semi-dwingend recht / 22

1.3 Het vernieuwde huurbegrip / 27

1.3.1 De elementen van een huurovereenkomst (art. 7:201 BW) / 29

1.4 De gemengde overeenkomst / 33

1.4.1 Algemeen / 33

1.4.2 Franchising / 35

1.5 De gemengde huurovereenkomst / 42

1.6 Flexibiliteit / 44

2 Een historische oriëntatie / 45

2.1 Inleiding / 45

2.2 De historie van het huurrecht bedrijfsruimte / 45

2.2.1 Het huurrecht voorafgaand aan de Tweede Wereldoorlog / 47

2.2.2 Het huurrecht na de Tweede Wereldoorlog / 48

2.3 Opzet en kenmerken van de nieuwe wetgeving / 62

2.3.1 Detailhandelsbedrijfsruimte / 62

2.3.2 Overige bedrijfsruimte / 65

3 Een rechtsvergelijkende oriëntatie / 67

3.1 De hoofdlijnen van het huurrecht in België / 67

3.2 Handelshuur / 72

3.3 De hoofdlijnen van het huurrecht in Frankrijk / 80

3.4 Bail commercial / 81

3.5 De hoofdlijnen van het huurrecht in Zwitserland / 87

3.6 Bail commercial: dwingend, semi-dwingend of regelend? / 91

4	Varianten op huur en verhuur van bedrijfsruimte / 93
4.1	Leasing van onroerende zaken / 93
4.1.1	Leasing in het algemeen / 93
4.1.2	Leasing van onroerende zaken / 94
4.1.3	Operationele lease / 95
4.1.4	Financiële lease / 97
4.1.5	Het fiscale aspect van financiële lease / 98
4.1.6	De afgrenzing van (zuivere) financiële lease met huur / 99
4.2	Huurkoop / 103
4.2.1	Inleiding / 103
4.2.2	Historische ontwikkeling / 104
4.2.3	De TWHOG / 105
4.2.4	De behoefte aan flexibiliteit / 106
4.2.5	Van flexibiliteit naar inflexibiliteit / 107
4.2.6	Rechtsvergelijking België / 108
4.2.7	Rechtsvergelijking Frankrijk / 113
4.2.8	Rechtsvergelijking Zwitserland / 116
4.3	Publiekrechtelijke uitgifte in huur / 118
4.3.1	Rechtsvergelijking België / 122
4.3.2	Rechtsvergelijking Frankrijk / 126
4.3.3	Rechtsvergelijking Zwitserland / 129
4.4	De commanditaire vennootschap / 130
4.4.1	Inleiding / 130
4.4.2	De AHK-kwestie / 130
4.4.3	De aard en de plaats van de CV in het vennootschapsrecht / 131
4.4.4	Art. 7A:1662 lid 2 BW en zijn opvolger / 136
4.4.5	De reikwijdte van de ontwikkelingsconstructie / 139
4.4.6	Rechtsvergelijking België / 139
4.4.7	Rechtsvergelijking Frankrijk / 143
4.4.8	Rechtsvergelijking Zwitserland / 143
4.5	Flexibiliteit / 144
5	De staat van het gehuurde / 147
5.1	Inleiding / 147
5.2	Het ter beschikking stellen van het gehuurde / 147
5.3	Het herstellen van gebreken / 150
5.3.1	De ruime definitie van 'gebrek' / 151
5.3.2	De gevallen waarin de verhuurder niet aansprakelijk is / 157
5.3.3	De acties van de huurder / 158
5.3.4	Semi-dwingend recht / 165
5.3.5	Het geheel vergaan van het gehuurde / 167
5.3.6	Feitelijke stoornis: artikel 7:204 lid 3 BW / 175
5.3.7	Procesbijstandsplicht bij rechtsstoornis (art. 7:211 BW) / 175
5.4	Het zich gedragen als een goed huurder / 177

5.4.1	Het verbod op het veranderen van de gedaante en inrichting van het gehuurde / 177
5.4.2	De verplichting tot het verrichten van kleine herstellingen / 180
5.4.3	De gedoogplicht van dringende werkzaamheden / 182
5.4.4	De gedoogplicht van (complexgewijze) renovaties / 184
5.4.5	De gedoogplicht van aanplakkingen en bezichtigingen / 188
5.4.6	De meldingsplicht van gebreken / 188
5.4.7	Het zich onthouden van onderverhuur bij redelijke bezwaren van de verhuurder / 189
5.4.8	De opleveringsplicht aan het einde van de huur / 192
5.5	Aansprakelijkheid van de huurder voor schade tijdens de huur / 197
5.6	Rechtsvergelijking gebrekenregeling / 198
5.6.1	België / 198
5.6.2	Frankrijk / 203
5.6.3	Zwitserland / 204
5.7	Rechtsvergelijking onderhuur / 206
5.7.1	België / 206
5.7.2	Frankrijk / 208
5.7.3	Zwitserland / 213
5.8	Flexibiliteit / 216
6	De twee categorieën bedrijfsruimte / 223
6.1	Inleiding / 223
6.2	Wat is bedrijfsruimte in de zin van artikel 7:290 BW? / 223
6.2.1	Onderdeel 1: 'een gebouwde onroerende zaak of een gedeelte daarvan' / 225
6.2.2	Onderdeel 2: '(...) krachtens overeenkomst van huur en verhuur (...) ' / 234
6.2.3	Onderdeel 3: '(...) bestemd voor de uitoefening (...) ' / 234
6.2.4	Onderdeel 4: '(...) van een kleinhandelsbedrijf (...) ' / 236
6.2.5	Onderdeel 5: '(...) van een restaurant- of cafébedrijf (...) ' / 244
6.2.6	Onderdeel 6: '(...) van een afhaal- of besteldienst (...) ' / 246
6.2.7	Onderdeel 7: '(...) of van een ambachtsbedrijf (...) ' / 247
6.2.8	Onderdeel 8: '(...) een en ander indien in de verhuurde ruimte een voor het publiek toegankelijk lokaal voor de rechtstreekse levering van roerende zaken of dienstverlening aanwezig is (...) ' / 249
6.2.9	Onderdeel 9: '(...) bestemd (...) voor de uitoefening van een hotelbedrijf (...) ' / 252
6.2.10	Onderdeel 10: '(...) bestemd (...) voor de uitoefening van een kampeerbedrijf (...) ' / 252
6.3	De 'afhankelijke woning' / 253
6.4	Bedrijfsruimte in de zin van artikel 7:230A BW / 255
6.5	Van onwenselijke flexibiliteit naar rechtszekerheid / 260

7	Termijnbescherming / 265
7.1	De achtergrond van de termijnbescherming / 265
7.2	De hoofdregel: vijf plus vijf jaar / 265
7.2.1	De duur van de eerste huurperiode / 265
7.2.2	De duur van de verlenging / 266
7.3	Het semi-dwingendrechtelijke karakter van (o.a.) de termijnbescherming / 267
7.3.1	De eerste beperking van het semi-dwingend recht: de contractspartij / 269
7.3.2	De tweede beperking van het semi-dwingend recht: de duur / 271
7.3.3	De derde beperking van het semi-dwingend recht: de goedkeuring van de rechter voor afwijkende bedingen (art. 7:292 lid 2 en lid 3 BW) / 272
7.3.4	De vierde beperking van het semi-dwingend recht: de huurovereenkomst van maximaal twee jaar / 278
7.4	De periode na tien jaar / 282
7.5	Flexibiliteit / 282
7.5.1	Inleiding / 282
7.5.2	Redelijkheid en billijkheid in het huurrecht bedrijfsruimte / 285
7.5.3	Onvoorziene omstandigheden in het huurrecht bedrijfsruimte / 290
8	Beëindiging na opzegging / 299
8.1	Inleiding / 299
8.2	De momenten waartegen opzegging kan plaatsvinden / 299
8.3	De opzeggingsformaliteiten / 300
8.3.1	De verzending per aangetekende brief dan wel de betekening door de gerechtsdeurwaarder / 300
8.3.2	De opzeggingstermijn / 301
8.3.3	De gevolgen van de opzeggingsbrief / 305
8.3.4	De inhoud van de opzeggingsbrief / 306
8.4	De opzeggingsgronden in het nieuwe huurrecht / 307
8.4.1	De gronden van opzegging tegen het einde van de eerste huurperiode in kort bestek / 307
8.4.2	De opzeggingsgronden tegen het einde van de verlengingsperiode in kort bestek / 308
8.5	De opzeggingsgrond 'onbehoorlijke bedrijfsvoering' nader beschouwd / 310
8.6	De opzeggingsgrond 'dringend eigen gebruik' nader beschouwd / 312
8.6.1	Algemene beschouwing / 312
8.6.2	De wachttijd van drie jaar na rechtsopvolging / 315
8.6.3	'(...) persoonlijk (...) gebruik (...)' / 317
8.6.4	'(...) duurzaam gebruik (...)' / 318
8.6.5	Onbeperkte invulling van het eigen gebruik in het nieuwe huurrecht / 319
8.6.6	'(...) dringend nodig (...)' / 320
8.6.7	Renovatie onder beëindiging van de huurovereenkomst / 323
8.7	De opzeggingsgrond 'belangenafweging' nader beschouwd / 324

Inhoud

- 8.7.1 De vernieuwde belangenafweging in het nieuwe huurrecht / 324
 - 8.7.2 Het afwegen van belangen op zichzelf beschouwd / 328
- 8.8 De opzeggingsgrond ‘redelijk aanbod nieuwe huurovereenkomst’ nader beschouwd / 329
- 8.9 De opzeggingsgrond ‘verwezenlijking bestemmingsplan’ nader beschouwd / 331
- 8.10 De gevolgen van het afwijzen van de beëindigingsvordering / 332
- 8.11 De gevolgen van het toewijzen van de beëindigingsvordering / 332
- 8.12 Tegemoetkoming verhuis- en herinrichtingskosten / 334
- 8.13 Vergoeding van voordeel genoten na beëindiging / 335
- 8.14 Wil tot eigen gebruik blijkt niet aanwezig te zijn geweest / 336
- 8.15 Schadevergoeding na beëindiging wegens ‘werken in het algemeen belang’ / 338
- 8.16 Rechtsvergelijking / 340
 - 8.16.1 Rechtsvergelijking België / 340
 - 8.16.2 Rechtsvergelijking Frankrijk / 346
 - 8.16.3 Rechtsvergelijking Zwitserland / 347
- 8.17 Flexibiliteit / 348
 - 8.17.1 Renovaties in het nieuwe huurrecht bedrijfsruimte / 348
 - 8.17.2 De nieuwe belangenafweging / 349
 - 8.17.3 De sterke invloed van de redelijkheid en billijkheid bij opzegging / 350
- 9 Tussentijdse beëindiging / 351**
 - 9.1 De beëindigingsovereenkomst / 351
 - 9.2 Opzegging door de erfgenamen van een overleden huurder / 352
 - 9.3 Ontbinding wegens wanprestatie / 354
 - 9.3.1 De strekking en reikwijdte van artikel 7:231 BW / 354
 - 9.3.2 De grote rol van het algemene verbintenissenrecht / 358
 - 9.3.3 De rol van ontbinding in de praktijk / 359
 - 9.4 Ontbinding bij sluiting van een pand ter bestrijding van drugsoverlast / 360
 - 9.5 Ontbinding wegens verwezenlijking bestemmingsplan nieuwe eigenaar/verhuurder / 363
 - 9.6 Beëindiging als gevolg van het faillissement en surseance van de huurder / 363
 - 9.6.1 Grondslag en strekking van artikel 39 Faillissementswet / 363
 - 9.6.2 Surseance van betaling / 364
 - 9.6.3 Opzegging krachtens artikel 39 Faillissementswet en indeplaatsstelling / 365
 - 9.7 Flexibiliteit / 367
- 10 Indeplaatsstelling / 369**
 - 10.1 Grondslag en strekking van indeplaatsstelling / 369
 - 10.2 Het belang van het voorbehoud tot indeplaatsstelling bij bedrijfsoverdracht / 371
 - 10.3 Het moment waarop indeplaatsstelling moet worden gevorderd / 372
 - 10.4 De huurder is degene die indeplaatsstelling vordert / 373
 - 10.5 De voorwaarden voor indeplaatsstelling / 373

10.5.1	De bedrijfsoverdracht / 373
10.5.2	Het zwaarwichtige belang bij bedrijfsoverdracht / 375
10.5.3	Het bieden van voldoende waarborgen / 376
10.6	De rol van de rechter / 377
10.6.1	Het toetsingskader van de rechter / 377
10.6.2	De machtiging / 377
10.7	De rechtsgevolgen van indeplaatsstelling / 378
10.8	Rechtsvergelijking / 378
10.8.1	België / 378
10.8.2	Frankrijk / 381
10.8.3	Zwitserland / 381
10.9	Flexibiliteit / 384
11	Nadere huurprijsvaststelling / 387
11.1	Inleiding / 387
11.2	De grondslag en strekking van nadere huurprijsvaststelling / 387
11.3	Het begrip 'huurprijs' / 388
11.3.1	De enge uitleg van het begrip door de Hoge Raad / 388
11.3.2	Het vergelijkbaar maken van de huurprijs van gemengde overeenkomsten / 390
11.4	Het moment waarop nadere huurprijsvaststelling mogelijk is / 393
11.5	Voorafgaand deskundigenadvies als ontvankelijkheidseis / 395
11.5.1	Probleem 1: de contra-expertise / 397
11.5.2	Probleem 2: de referentieperiode / 398
11.5.3	Toepasselijkheid art 194 t/m art. 200 Rv / 398
11.6	De mogelijkheid van een afwijkende ingangsdatum en de ingroeieregeling / 399
11.6.1	De mogelijkheid van een afwijkende ingangsdatum / 399
11.6.2	De ingroeieregeling / 400
11.7	De rente over de verschuldigde huurpenningen na nadere vaststelling van de huurprijs / 401
11.8	Het verbinden van een indexeringsregeling aan de nader vastgestelde huurprijs / 401
11.9	De maatstaven voor de nader vast te stellen huurprijs / 404
11.9.1	Achtergronden en strekking van de thans geldende maatstaven / 404
11.9.2	De objectieve wettelijke maatstaf / 406
11.10	De bijzondere omstandigheden als aanvulling op de wettelijke objectieve maatstaf / 418
11.11	Verbeteringen / 422
11.11.1	Grondslag en strekking / 422
11.11.2	Enkele voorbeelden van verbeteringen / 423
11.11.3	De vergoeding van de verbeteringskosten door de verhuurder / 424
11.11.4	De invloed van verbeteringen op de gevorderde huurprijs / 424
11.11.5	De bijzondere geschiktheid als factor van betekenis / 426
11.12	De energiebesparende verbeteringen na aanschrijving van de gemeente / 427

Inhoud

- 11.13 Rechtsvergelijking / 429
 - 11.13.1 België / 429
 - 11.13.2 Frankrijk / 432
 - 11.13.3 Zwitserland / 440
- 11.14 Flexibiliteit / 442
- 12 Mededingingsrecht / 445**
 - 12.1 Inleiding / 445
 - 12.2 Winkelcentra / 445
 - 12.3 De criteria van de Mededingingswet / 446
 - 12.4 Flexibiliteit / 450
- 13 Bedrijfsruimte in de zin van art. 7:230A BW / 451**
 - 13.1 Inleiding / 451
 - 13.2 De reflexwerking van de wettelijke regeling voor detailhandels-
bedrijfsruimte / 453
 - 13.3 De beëindiging van een huurovereenkomst voor overige bedrijfsruimte / 455
 - 13.3.1 De ontruimingsaanzegging annex opzegging door de verhuurder / 455
 - 13.3.2 De buitengerechtelijke huurontbinding / 457
 - 13.3.3 Opzegging op de voet van artikel 39 Faillissementswet / 458
 - 13.3.4 Opzegging wegens ‘werken in het algemeen belang’ / 458
 - 13.3.5 Ontbinding wegens verwezenlijking bestemmingsplan nieuwe
eigenaar/verhuurder / 458
 - 13.4 Het einde van de huur en de opzegging annex ontruimingsaanzegging / 458
 - 13.4.1 Opzegging en ontruimingsaanzegging / 458
 - 13.4.2 De opzeggingstermijn / 460
 - 13.4.3 De uitzonderingen op de regel van de geschorste ontruimings-
verplichting / 460
 - 13.5 De huurprijs / 461
 - 13.6 Kwalificatiegeschillen / 462
 - 13.6.1 De zgn. ‘voorvraag’ over de kwalificatie / 462
 - 13.6.2 Het doorbreken van het wettelijke appèlverbod / 464
 - 13.6.3 De leer van de Hoge Raad bij kwalificatiegeschillen / 465
 - 13.7 Flexibiliteit / 465
- 14 Conclusies / 467**
 - 14.1 Flexibiliteit / 467
 - 14.2 Verdere suggesties voor flexibiliteit / 470
 - 14.3 Suggesties voor verder debat / 470
 - 14.4 Wettechnische opmerkingen / 471
- Samenvatting / 473**
 - Algemene Inleiding / 473
 - Een systematische oriëntatie (hoofdstuk 1) / 473

Een historische oriëntatie (hoofdstuk 2) / 474
 Een rechtsvergelijkende oriëntatie (hoofdstuk 3) / 474
 Varianten op huur en verhuur van bedrijfsruimte (hoofdstuk 4) / 474
 De staat van het gehuurde (hoofdstuk 5) / 475
 De twee categorieën bedrijfsruimte (hoofdstuk 6) / 476
 Termijnbescherming (hoofdstuk 7) / 476
 Beëindiging na opzegging (hoofdstuk 8) / 476
 Tussentijdse huurbeëindiging (hoofdstuk 9) / 477
 Indeplaatsstelling (hoofdstuk 10) / 477
 Nadere huurprijvaststelling (hoofdstuk 11) / 477
 Mededingingsrecht (hoofdstuk 12) / 478
 Bedrijfsruimte in de zin van art. 7:230A BW (hoofdstuk 13) / 478
 Conclusies / 478

Résumé / 481

Préambule / 481
 Une orientation systématique (chapitre 1) / 481
 Une orientation historique (chapitre 2) / 482
 Une orientation en droit compare (chapitre 3) / 482
 Les variantes de bail commercial (chapitre 4) / 482
 L'état de la chose louée (chapitre 5) / 483
 Les deux catégories de lieux d'exploitation (chapitre 6) / 483
 Protection du délai (chapitre 7) / 484
 Résiliation après congé (chapitre 8) / 484
 La fin intérimaire du bail (chapitre 9) / 485
 Substitution (chapitre 10) / 485
 Révision du loyer (chapitre 11) / 485
 Droit de la concurrence (chapitre 12) / 486
 Lieu d'exploitation au sens de l'art. 7:230A du Code civil néerlandais (chapitre 13) / 486
 Conclusions / 486

Literatuuroverzicht / 489

Boeken / 489
 Artikelen / 496

Jurisprudentieregister / 501

Trefwoordenregister / 517

Personalia / 525

Afkortingenlijst

AAe	Ars Aequi
AB RvS	Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State
A-G	Advocaat-Generaal
AJPI	Actualité juridique, Propriété immobilière (t/m 1997)
AJDI	Actualité juridique, Droit immobilier (vanaf 1998)
AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
art(t).	artikel(en)
AWB	Algemene Wet Bestuursrecht
BHAC	Bedrijfshuuradviescommissie
Bull. Civ.	Bulletin des arrêts de la Cour de cassation, chambres civiles
BV	besloten vennootschap
BW	Burgerlijk Wetboek
CV	Commanditaire vennootschap
c.v.	centrale verwarming
diss.	dissertatie
éd.	édition
EK	Eerste Kamer
e.v.	en verder
EVRM	Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
Fw.	Faillissementswet
Hand.	Handelingen
HR	Hoge Raad der Nederlanden
Hw.	Huurwet
JCPI	Juris-Classeur périodique (Semaine juridique), édition commerce et industrie (t/m 1983)
JCPD	Juris-Classeur périodique (Semaine juridique), édition entreprise (vanaf 1994)
JHV	Journaal Huur & Verhuur
KB	Koninklijk Besluit
KG	Kort Geding
KGK	Kort Geding kort
Ktr.	Kantonrechter
KNOV	Koninklijk Nederlands Ondernemers Verbond
Mon.	Monografie(ën)
MvA	Memorie van Antwoord
MvT	Memorie van Toelichting
Mw.	Mededingingswet

NBW	Nieuw Burgerlijk Wetboek
NCOV	Nederlands Christelijk Ondernemers Verbond
n.g.	niet gepubliceerd
NJ	Nederlandse Jurisprudentie
NJB	Nederlands Juristenblad
NtBR	Nederlands tijdschrift voor Burgerlijk Recht
NV	naamloze vennootschap
NVM	Nederlandse Vereniging van Makelaars
Ow.	Overgangswet Nieuw Burgerlijk Wetboek
PG	Parlementaire Geschiedenis
Pres. Rb.	President van de rechtbank
Prg.	Praktijkgids
Rb.	Rechtbank
RFGB	Raad voor het Filiaal- en Grootwinkelbedrijf
ROZ	Raad voor Onroerende Zaken
RvdW	Rechtspraak van de Week
Wet RO	Wet op de Rechterlijke Organisatie
Rv.	Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
RvdW	Rechtspraak van de Week
RvS	Raad van State
Stb.	Staatsblad
Stcrt.	Staatscourant
THB	Tijdschrift voor Huurrecht Bedrijfsruimte
TK	Tweede Kamer
TWHOZ	Tijdelijke Wet Huurkoop Onroerende Zaken
UvA	Universiteit van Amsterdam
VU	Vrije Universiteit van Amsterdam
Vz.	Voorzitter
Vrz.	Voorzieningenrechter
VVK	Vereniging van Kamers van Koophandel en Fabrieken in Nederland
Wet RO	Wet op de Rechterlijke Organisatie
WPNR	Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie
WR	Woon- en bedrijfsruimtehuurrecht
Ww	Woningwet
zgn.	zogenaamde